# EUROPOS PARLAMENTAS

*2004* *2009*

*Piliečių laisvių, teisingumo ir vidaus reikalų komitetas*

14.6.2007

# DARBO DOKUMENTAS

dėl Dėl ES vaiko teisių strategijos kūrimo

2 dalis: Prioritetai

Piliečių laisvių, teisingumo ir vidaus reikalų komitetas

Pranešėja: Roberta Angelilli

## III. KELETAS PRIORITETINIŲ SRIČIŲ, KURIOS TURĖTŲ BŪTI STRATEGIJOS PAGRINDAS

### l. Kova su visomis smurto formomis

Niekuo negalima pateisinti smurto prieš vaikus. Tai pagrindinė profesoriaus J. D. Pinheiro pranešimo, pristatyto balandžio 17 d. vykusiame klausyme, mintis, kuri atsispindi ir šiame pranešime[1].
Todėl būtina ne tik bausti smurto kaltininkus, bet taip pat parengti smurto prieš vaikus prevencijos strategiją.

Europos Sąjunga jau įgyvendino daugelį svarbių kovos su smurtu, kurio aukos yra vaikai, priemonių, pvz., priimtos programos DAPHNE ir AGIS[2]; Kovos su prekyba žmonėmis veiksmų planas[3]: 2002 m. liepos 19 d. Tarybos pagrindų sprendimas 2002/629/TVR dėl kovos su prekyba žmonėmis[4], 2000 m. gegužės 29 d. Tarybos sprendimas dėl kovos su vaikų pornografija internete[5], 2003 m. gruodžio 22 d. Tarybos pamatinis sprendimas 2004/68/TVR dėl kovos su seksualiniu vaikų išnaudojimu ir vaikų pornografija[6]; ir įvairios kovos su vaikų sekso turizmu priemonės.

Kalbėdamas apie pastarąjį aspektą Komisijos narys F. Frattini balandžio 17 d. vykusiame klausyme pareiškė, kad Komisija, bendradarbiaudama su kelionių operatoriais, dirba, kad sustiprintų priemones, skirtas užkirsti kelią sekso turizmo srautui iš valstybių narių; pranešėja tuo džiaugiasi ir pageidauja, kad būtų parengtos procedūros, leisiančios geriau koordinuoti persekiojimą užsienio šalyse. Be to, Komisijos narys F. Frattini pranešė, kad 2007 m. gegužės 22 d. buvo paskelbtas komunikatas dėl nusikaltimų internete.

Kalbėdami apie seksualinį vaikų išnaudojimą prisiminkime, kad Europos Taryboje šiuo metu vyksta Vaikų apsaugos nuo seksualinio išnaudojimo ir prievartos konvencijos priėmimas, dėl kurios ES valstybės narės parengė bendrą poziciją 36 straipsnio komitete. Buvo aptartas Bendrijos ir / arba ES prisijungimas prie šios konvencijos. Pranešėja taip pat skatina šį prisijungimą bei pageidauja, kad būtų priimta principinė pozicija šiuo klausimu, siekiant ateityje užtikrinti, kad ES dalyvautų derybose dėl būsimų konvencijų, susijusių su baudžiamosios teisės klausimais, ypač dėl konvencijų, kurių tikslas yra apsaugoti vaikus, bei jas ratifikuotų.

Todėl būtina skubiai sukurti vaikų apsaugos nuo seksualinio išnaudojimo sistemą, kurioje būtų numatyti veiksmingi kontrolės ir koordinavimo mechanizmai, siekiant užtikrinti, kad asmenims, kuriems teismo sprendimu uždrausta dirbti su vaikais, būtų iš tiesų uždrausta dirbti

---

[1] Sergio Paulo Pinhero buvo paskirtas JTO atliekamo smurto prieš vaikus tyrimo vadovu. Su tyrimu galima susipažinti įvairiuose interneto puslapiuose, pvz., http://www.unicef.org.
[2] Šios programos tikslas – padėti ES valstybių narių ir šalių kandidačių teismo darbuotojams, teisėsaugos institucijų pareigūnams bei tarnybų, atsakingų už pagalbą aukoms, atstovams sukurti europinius tinklus, taip pat keistis informacija ir gerąja praktika.
[3] ES veiksmų planas dėl prekybos žmonėmis prevencijai ir kovai su ja skirtų geriausios praktikos, standartų ir procedūrų, OL C 311, 2005 12 9.
[4] OL L 203, 2002 8 1.
[5] OL L 138, 2000 6 9.
[6] OL L 13/44, 2004 1 20.

tam tikros profesijos darbą. Pranešėja pripažįsta, kad Taryba stiprina valstybių narių teismų bendradarbiavimą seksualinio vaikų išnaudojimo ir pornografijos srityje, gerindama bendradarbiavimą keičiantis informacija, susijusia su ES teismų praktika, bei nustatydama būtiniausius reikalavimus kitoms valstybėms narėms. Šie žingsniai yra būtini norint užtikrinti, kad draudimas užsiimti veikla, susijusia su vaikais, asmeniui, nuteistam už seksualinę prievartą vienoje valstybėje narėje, turėtų teisinių pasekmių ir kitose valstybėse narėse.

O dėl pornografijos internete, Europos Komisija, bendradarbiaudama su daugeliu bankinių institucijų bei pagrindinėmis organizacijomis, išduodančiomis kreditines korteles, svarsto galimybę pašalinti iš mokėjimo internetu sistemos tinklalapius, kuriuose parduodamos vaikų pornografijos prekės. Tai pagirtina, verta mūsų dėmesio iniciatyva.
Svarbiausia, kad bankui, kuris nutraukia sutartį, sudarytą su prekybininku, parduodančiu vaikų pornografijos prekes internetu, įspėtas institucijos, išduodančios kreditines korteles, kuri atliko patikrinimą, turėtų būti suteikta teisė perduoti šią informaciją kitoms kredito institucijoms, atsižvelgiant į svarbesnius vaiko interesus. Tuo tikslu reikėtų sukurti nuolat atnaujinamą prekeivių, parduodančių vaikų pornografijos prekes, duomenų bazę. Informacija apie tokius prekeivius turėtų būti nedelsiant perduodama susijusios valstybės narės policijai, Europolui ir Interpolui. Kovojant su vaikų pornografija internete, būtina rengti visuomenės informavimo kampanijas, siekiant apsaugoti vaikus ir nubausti nusikaltimą padariusius asmenis.

Kalbant apie internetu platinamą smurtą, būtina sukurti veiksmingą tinklalapių, kuriuose pateikiamos prievartą vaizduojančios nuotraukos ar vaizdai, savireguliavimo sistemą. Tinklalapio administratoriai turėtų atidžiai stebėti savo tinklalapio turinį bei uždrausti internetinę prievartą, skatinančią nepilnamečių bei mokinių smurtą ir mokytojų žeminimą. Todėl pranešėja pabrėžia Bendrijos programos „Saugesnis internetas plius“ (2005–2008 m.) svarbą, kuria siekiama skatinti saugesnį naudojimąsi internetu bei naujomis internetinėmis technologijomis, kuriomis buvo įvesti telefonų numeriai ir pagalbos linijos, skirtos padėti vaikams, susidūrusiems su neteisėtu ir žalingu turiniu.
Taip pat svarbu skirti dėmesio kitoms ryšių priemonėms, ypač televizijai, siekiant stebėti ir riboti žiaurių ar vaikams nepritaikytų vaizdų bei turinio rodymą.
Kita sunki smurto forma, kurią būtina paminėti, yra lyties organų žalojimas. Dėl migracijos srautų didėjimo, kuris ne visuomet yra lydimas tikros integracijos, šis reiškinys labai stipriai plinta netgi Europos Sąjungoje. Dažnai gydytojai atlieka šias operacijas nelegaliai. Dar dažniau vaikai patiria šiuos veiksmus parvežti į savo kilmės šalį tam, kad ten būtų sužaloti, nesuteikiant nei informacijos, nei specialios medicininės pagalbos. Padaryta žala yra nepataisoma ir sukelia aukai sunkių fizinių bei moralinių padarinių.

Todėl būtina numatyti bendradarbiavimą su kilmės šalimi šiuo klausimu.

Kovos su prekyba žmonėmis srityje[1] pranešėja pabrėžia pridėtinę vertę, kurią gali duoti bendradarbiavimas su Europolu ir Eurojustu, ir ji mano, kad turi būti imtasi visų priemonių, kad būtų sustiprinta jų veikla, susijusi su vaikų apsauga nuo šio reiškinio bei kova su bet kokia kita, ne tik seksualine, prievartos ir išnaudojimo forma. Iš tiesų vaiko išnaudojimas gali įgauti įvairias formas, pvz., vaikų naudojimas elgetavimui, kuriuo, akivaizdu, kėsinamasi į

[1] Komisijos narys F. Frattini pranešė, kad spalio 17 d. turėtų tapti simboline šio reiškinio diena.

vaiko orumą ir daroma didelė psichologinė žala; ši praktika turėtų būti uždrausta visose valstybėse narėse. Pranešėja pageidauja, kad valstybės narės pateiktų Europolui ir Eurojustui visą naudingą informaciją, galinčią pagerinti jų darbo efektyvumą, ir kad Europolas sustiprintų bendradarbiavimą su Interpolu bei FRONTEX agentūra.

Per klausymą, vykusį balandžio 17 d., Komisijos narys F. Frattini patvirtino siekį, glaudžiai bendradarbiaujant su pramonės atstovais, kovoti su smurtiniais vaizdo žaidimus; tai pranešėja visiškai palaiko.

## 2. Kova su skurdu ir diskriminacija bei teisė mokytis

Dabartine strategija siekiama palaikyti ir įgyvendinti Tūkstantmečio vystimosi tikslus, kurie nustato visiems pasaulio gyventojams, o svarbiausia, vaikams, bendrus prioritetus. Šie tikslai – tai kova su skurdu, visuotinis pradinis mokslas, motinų sveikatos skatinimas, vaikų mirtingumo lygio mažinimas bei ŽIV/AIDS prevencijos kampanijos bei vakcinavimo kampanijos.
Taip pat būtina saugoti vaikus nuo blogiausių išnaudojimo formų, tai yra vaikų darbo, vaikų įtraukimo į konfliktus (vaikai kariai) bei namų vergovės.

Labai dažnai skurdas yra socialinės atskirties ir diskriminacijos priežastis.

Savo komunikate Komisija skelbia ketinimus nuo 2007 m. dirbti, kad būtų suvienyti ES vykdomi kovos su vaikų skurdu veiksmai.

Todėl labai svarbu, kad ES, laikydamasi Vaiko teisių konvencijos nuostatų, kurios 27 ir 28 straipsniuose pripažįstama vaiko teisė turėti tokias gyvenimo sąlygas, kokių reikia jo fiziniam, protiniam, dvasiniam, doroviniam ir socialiniam vystymuisi, taip pat teisė mokytis, imtųsi spręsti šias problemas. Teisė mokytis yra įtvirtinta ir Pagrindinių teisių chartijos 14 straipsnyje.

ES taip pat turi užtikrinti, kad nebūtų toleruojama jokia diskriminacija švietimo prieinamumo srityje. Tačiau kol kas vienintelė 2000 m. birželio 29 d. Tarybos direktyva 2000/43/EB įgyvendinanti vienodo požiūrio principą asmenims nepriklausomai nuo jų rasės arba etninės priklausomybės įpareigoja valstybes nares uždrausti visas tiesioginės ir netiesioginės diskriminacijos formas švietimo srityje. Konkrečiai kalbant, tai reiškia, kad esant dabartinei padėčiai, Bendrijos teisėje nuo diskriminacijos švietimo srityje yra ginamos tik etninės, religinės ir kalbinės mažumos. Todėl pranešėja mano, kad turėtų būti priimtos naujos nuostatos, siekiant išplėsti apsaugos nuo diskriminacijos švietimo srityje taikymo sritį[1]. 2007-ieji yra Europos lygių galimybių visiems metai. Pranešėja pageidauja, kad Komisija pradėtų rengti direktyvą, kuri būtų taikoma visoms sritims, nurodytoms Direktyvoje, įgyvendinančioje vienodo požiūrio principą asmenims nepriklausomai nuo jų rasės arba etninės priklausomybės (3 straipsnis), bei apimtų visas diskriminacijos formas, nurodytas EB sutarties 13 straipsnyje, t. y. dėl lyties, etninės kilmės, religijos, įsitikinimų, seksualinės orientacijos ir negalios.

Vaikai su negalia turės būti vienas iš pagrindinių būsimų Europos Sąjungos vaiko teisių

[1] Šiuo klausimu žiūrėti Pagrindinių teisių ekspertų tinklo 2006 m. gegužės 25 d. teminį pranešimą, p. 45.

apsaugos priemonių prioritetų.
Šiuo klausimu reikia pabrėžti, kad vaikai su negalia turi būti vertinami kaip „kitokie sveiki“ vaikai ir kad dėl šios priežasties būtina prisidėti prie jų vystymosi ir juos gerbti.

Be to, ji mano, kad tam tikrais atvejais, pvz., romų tautybės vaikų atveju, turėtų būti numatyti pozityvūs kovos su diskriminacija veiksmai. Tai, regis, yra vienintelis būdas kovoti su segregacija, kurią jie kartais patiria[1].

Ypač reikėtų remti mokymosi programas, kurios naudingos kovojant su žemu raštingumo lygiu, bei imtis specialių priemonių, siekiant išspręsti problemą, kurią kelia romų vaikų mokyklos nelankymas.
Greta to reikėtų, kad medicinos institucijos vykdytų vakcinavimo bei sanitarinės pagalbos programas, skirtas romų naujagimiams ir vaikams, kurie patenka į didelės ligų rizikos kategoriją.

Be to, apibrėžtos pastangos turėtų būti dedamos dėl gatvės vaikų, duomenys apie kuriuos yra labiausiai neišsamūs, nors jų poreikis skatina imtis ypač veiksmingų priemonių.

## 3. Vaikų migrantų teisės

Savo komunikate Komisija pabrėžia, kad „dar vienas išbandymas yra užtikrinti, kad Europos Sąjungos valstybių narių teisės aktuose ir politikoje būtų visapusiškai saugomos migrantų, politinio prieglobsčio prašančiųjų ir pabėgėlių vaikų teisės“[2]. Pranešėja ragina įveikti šį išbandymą.

Prieglobsčio srityje Komisija ateinančiais mėnesiais Europos Parlamentui ir Tarybai turėtų pateikti naujas priemones, siekdama sukurti bendrą prieglobsčio sistemą. Pranešėja atkreipia dėmesį į tai, kad visose patvirtintose priemonėse šiuo klausimu turėtų būti labiau atsižvelgiama į specifinę vaikų padėtį. Iš tiesų, netgi jei šiuo metu veikiančiose priemonėse ir yra nuostatų, skirtų vaikų apsaugai, jų ne visada pakanka, nes išlieka problemų jas taikyti[3]. Todėl reikės užtikrinti, kad, pvz., pareigūnai, tiriantys bylas, būtų specialiai apmokyti ir kad vaikas būtų apklausiamas tokiomis sąlygomis, kokios būtinos atsižvelgiant į jo amžių ir kurios taip pat turi būti labai atsakingai apibrėžtos; be to, reikės užtikrinti, kad būtų surastos alternatyvos suėmimui, nes jis tik dar labiau traumuoja vaiką. Tikslus „svarbiausių vaiko interesų“ sąvokos apibrėžimas, derinant jį su JT vyriausiuoju pabėgėlių reikalų komisaru (JTVPK), parengusiu oficialaus svarbiausio intereso nustatymo procedūrą „BID“ (angl. *Best Interests Determination*)[4], būtų taip pat naudingas.

---

[1] Šios srities gerosios praktikos pavyzdžių ieškokite pirmiau minėtame pranešime, p. 46.
[2] COM 2006 (367), p. 7.
[3] Šiuo klausimu žiūrėti JT vyriausiojo pabėgėlių reikalų komisaro atstovo kalbą, pasakytą balandžio 17 d. klausyme: http://www.europarl.europa.eu/hearings/default_en.htm
[4] Oficialus svarbiausio intereso (BID) apibrėžimas yra procesas, sudarytas iš specialių apsaugos procedūrų bei dokumentacijos; jis taikomas tam tikriems vaikams, priskiriamiems JT vyriausiojo pabėgėlių reikalų komisaro kompetencijai. Jame reikalaujama, kad sprendimą priimantis asmuo pasvertų ir palygintų visus svarbius konkretaus atvejo veiksnius ir skirtų reikiamą dėmesį Vaiko teisių konvencijoje ir kituose žmogaus teisių dokumentuose įtvirtintoms teisėms ir pareigoms; tik tuomet gali būti priimtas visapusis sprendimas, geriausiai ginantis vaiko teises.

Ši sąvoka yra labai svarbi nelydimų nepilnamečių, kurie yra labiausiai pažeidžiami, atveju[1]. Todėl svarbu užtikrinti, kad jie būtų tinkamai informuoti apie savo teises ir šių teisių gynimo būdus ir kad kiek įmanoma greičiau jiems būtų paskirtas įstatyminis atstovas.
Be to, nėra registruojamas gimstančių vaikų skaičius. Neįregistruoti vaikai neturi teisės į tapatybę, pavardę, tautybę, mokslą ir medicinos priežiūrą. Vaikų nematomumo problema reikalauja imtis konkrečių veiksmų, nes neįregistruotas nepilnametis neturi jokio teisinio statuso, o tai sudaro kliūtis kontrolei, prevencijai ir įsikišimui pažeidus jų teises. Iš tiesų būna atveju, kad neįregistruoti vaikai tampa seksualinio išnaudojimo aukomis, verčiami vergauti arba dirbti.

## IV. IŠVADOS

Pirmiau paminėtos sritys, kuriose būtinas specialus požiūris į vaikų teises, yra tik keletas klausimų, į kuriuos reikės atsižvelgti norint pasiekti tikrą aspekto integravimą (angl. *mainstreaming*). Kitos problemos, pvz., mitybos mokymas, piktnaudžiavimas alkoholiu ir narkotikų platinimas, kurios, remiantis organizacijos „Saugokim vaikus“ atliktu tyrimu, yra viena iš didžiausių problemų ir kurių sprendimo patys vaikai labiausiai norėtų, taip pat turės būti sprendžiamos imantis konkrečių priemonių.
Nesilaikoma ir reikamai neužtikrinamos ir daugelis kitų vaiko teisių. Esama daug sudėtingų situacijų, susijusių su vaikais. Kaip pavyzdį paminėkime didžiulį tarptautinės prekybos vaikais augimą; sudėtingas biurokratines tarptautinio įvaikinimo kliūtis; priverstinių santuokų dramą; didelį be žinios dingusių vaikų skaičių.
Kaip pranešėja nurodė įžangoje, vėlesniu etapu prioritetiniai Komisijos siūlomos strategijos sektoriai bus plačių diskusijų, vyksiančių įvairiose institucijose, iš kurių viena yra Forumas, pirmą kartą vykęs 2007 m. birželio 4 d. Berlyne, objektas.

Vis dėlto bus svarbu įvertinti būsimoje Europos Sąjungos strategijoje įtvirtintas nuostatas, siekiant remti šeimą, didinti gimstamumą ir užtikrinti vaiko teises.

[1] JT vyriausiojo pabėgėlių reikalų komisaro skaičiavimais, 4–5 proc. prieglobsčio prašančių asmenų, atvykstančių į Europos Sjungos teritoriją, yra nelydimi nepilnamečiai, tai yra 2006 m. jų buvo nuo 8000 iki 10 000.